

A gazdasági szaktanárképzés.

A m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem szervezéséről szóló 1934. évi X. tc. Gazdasági Szaktanárképző-Intézet megszervezéséről is rendelkezik. A törvény e rendelkezésének végrehajtásaképpen f. é. augusztus hó 30-án megjelent a Vkm. úrnak a gazdasági (mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi) szaktanárok képzéséről szóló 25,429/1936. sz. és a gazdasági szaktanárok képesítéséről szóló 25,430/1936. sz. rendelete.

Ezeknek a rendeleteknek az életbeléptetésével az említett tanárképzés és- képesítés új fejezete kezdődik.

Eddigelé csupán a kereskedelmi szakoktatásra vonatkozóan történt intézményes gondoskodás szaktanárok képzéséről, mégpedig kezdetként az 1898-ban megszervezett M. Kir. Állami Kereskedelmi Iskolai Tanárképző intézettel. Ez a tanárképző az Egyetemi Közgazdaságtudományi Karnak 1920-ban történt felállításáig mint önálló intézet működött a bpesti Kereskedelmi Akadémia, majd a bpesti Bölcsészeti Kar helyiségeiben, nagyon szerény tanulmányi renddel és tartalommal és szerény tanulmányi eszközökkel. — Igazi otthonra valójában csak a Közgazdaságtudományi Kar kereskedelmi osztályában talált, amikor ennek szerves részévé tétetett.

A mezőgazdasági és ipari szakiskolák tanárainak *intézményes*, rendszeres és egységes elvek szerint való képzése mind a mai napig megoldatlan kérdés volt.

Az itt számba jöhető intézmények a következők:

A mezőgazdasági szakoktatást ellátó intézetek ez idő szerint 1) *középfoku szakiskolák*: 4 felsőmezőgazdasági iskola, a szarvasi Középfokú Gazdasági Tanintézet, a kecskeméti M. K. Gazdasági Szaktanárképző-Intézet, a putnoki M. K. Gazdasági Felső Leánynevelő Intézet; b) *alsófoku szakiskolák*: a csermajori M. K. Tejipari Szakiskola, 9 mezőgazdasági szakiskola és mezőgazdasági szaktanácsadó állomás, 13 téli gazdasági iskola és mezőgazdasági szaktanácsadó állomás és a Vitézi Rend Gazdaképző Iskolája (Örkényben); ide számíthatjuk a háromhónapos téli gazdasági tanfolyamokat (a folyó félévben 68 ilyen háromhónapos tanfolyam rendeztetett) és végül meghatározott körzetben működő 11 m. k. gazdasági tanári székhely.

Mindezekben az intézetekben, ill. intézményekben és tanfolyamokon, nem különben a 3 gazdasági akadémiában és a budapesti Kertészeti Tanintézetben összesen kerekén 150 okl. gazda, ill. mezőgazda látja el a mezőgazdasági szakoktatást.

A középfokú ipari szakoktatást ez idő szerint 3 *felső ipariskola* és 12 *ipari szakiskola* végzi; összesen 15 intézet. A női ipariskolákat nem veszem figyelembe, mert tanulmányi rendjük gerince a szabás-varrás és a különféle kézimunkák és így tanáraik képzése nem vág a mi feladatunkba. Az említett ipari szakoktatási intézetekben különféle ipari szakfolyamok is rendeztetnek. Az itt számba jövő ipari szakoktatást ez

idő szerint összesen kéreken mintegy 100 különböző képesítésű mérnök látja el.

Az egész szakoktatás gerince a tanárképzés szemszögéből kétség-telenül a középfokú szakoktatás.

Nyilvánvaló, hogy eddigelé főképp a mezőgazdasági és ipari szakiskolai tanári szükségletnek aránylag csekély száma tette tartózkodóvá egészen a közeli multig az említett iskolafajok, ill. intézmények legfőbb gondozóit a komoly kezdeményező lépéseknek az intézményes mezőgazdasági, illetőleg ipari szaktanárképzés terén való megtételében. A kereskedelmi szakiskolai tanárképzés kérdésének megoldásához is csak akkor nyultak hozzá az intézkedésre illetékes tényezők, amikor az iskolák száma már 37-re szaporodott volt. (Ma 49 felső kereskedelmi iskolánk van.)

Pedig a szakoktatás ügyének jelentősége valójában túlhaladja a mindenkori tanári szükséglet arányszámain. A szóbanforgó mezőgazdasági és ipari szakiskolák évenként a tanulók ezreit bocsátják ki a gyakorlati életbe, márpedig sem gazdasági, sem nemzetpolitikai szempontból nem csekély jelentőségű ennek az ifjúságnak szakképzettsége, műveltsége, világfelfogása és erkölcsi értéke, egy szóval az a szellemi és erkölcsi tőke, amelynek az érdekelt ifjúságba való sikeres befektetése nagyrészt a tanár rátermettségén múlik. De mi több: a kérdés fontossága még fokozottabban ötlük szemünkbe, ha meggondoljuk, hogy az egész alsó-fokú szakoktatás és a különböző, számos szaktanfolyam is — amint már említettem — mindmegannyi függeléke és hajtása a középfokú szakoktatásnak és így valamennyi belőle táplálkozik, épúgy mint a szakfelügyelet és az általános központi tanulmányi irányítás is.

Eddig a szóban forgó iskolákban a gazdasági és műszaki szakanyagokat — amint már említettem — okl. gazdák, okl. mezőgazdák, illetve okl. gépész-, vegyész- és építésmérnökök tanították. Az ipari szakoktatás terén a rendszeres tanárképzést egyénített képzéssel pótolták úgy, hogy az adódott jelöltet tanári alkalmaztatásának feltételeként és mintegy próbájaként beosztották valamelyik szakiskolába vezető tanár mellé hosszabb-rövidebb időre pedagógiai gyakorlatra; azonkívül időnként szűnidei tanári tanfolyamokat állítottak ugyanennek a célnak szolgálatába.

Hasonlóan történt az intézményes mezőgazdasági szaktanárképzés pótlása is. A jelöltet mint gazdasági gyakornokot beosztották ahhoz az intézethez, ahol új tanerőre volt szükség és itt aztán az igazgató vezetésével és a tanári testület támogatásával vezetett be az elméleti és gyakorlati oktatásba és a vele kapcsolatos mindenféle teendőbe.

A földművelésügyi kormány is, a kereskedelemügyi kormány is (az ipari szakiskolák t. i. eleddig ide tartoztak) a szükséges tanári utánpótlásról az említettem lehetőséghez és a rendelkezésére bocsátott anyagi eszközökhöz képest elismerésre méltó sikerrel gondoskodott. És nagy dícséret és elismerés illeti a tanárrá lett gyakorlati szakembereket is. Ők végezték az úttörés fáradtságos munkáját; önképzéssel, sok tapasztalati okulásal és lelkes pedagógiai beletanulással, eszményi céljaiknak a sokszor szűkre szabott lehetőségek alárendelésével ők vetették meg a biztos haladás útjának alapját. A legtávolabbról sem kívánom tehát az ő érdemeiket és becsületes munkájukat bírálat tárgyává tenni akkor,

amikor — elvi alapon állva — rá kell mutatnom arra, hogy a tanári hivatás *sui generis* hivatás, amelynek helyes betöltését a nevelő külön belső, lelki rávalóságán, ráeszméltségén kívül csak külön rendszeres és intézményes képzéssel, mégpedig nemcsak szakki, hanem külön nevelői képzéssel és — ami valójában ebben benne foglaltatik — tanítói képzéssel lehet biztosítani. A gyakorlati gazda vagy mérnök kiváló szakember lehet; de ebből még nem következik, — amint igen bölcsen állapította meg a földművelésügyi kormányzat egyik rendeletében, hogy nevelő és tanítói munkára is képes. A lelki képességeknek: az értelemnek, érzelmeknek és akaratnak a tanulóban való kiművelése külön hajlamot és külön képességet kívánó feladat, különösen olyan iskolafajokban, amelyeknek tanulmányi rendjében aránylag kevés hely jut a humanioráknak, vagyis éppen azoknak a tárgyaknak, amelyek formális képző erőben és esztétikai, megszoális-etikai tartalommal kiváltképpen bővelkednek és amelyekért ezért a pedagógus a maga céljaira könnyebben kiaknázhathat, mint a gazdasági szakoktatásnak nagyobbára anyagi és hasznossági vonatkozású szaktárgyait. A gazdasági iskolafajt nem lehet egyszerűen gyakorlati szakemberre bízni, már csak azért sem, mert ez a gyakorlati szakember sokszor annyira belegyökereződött gyakorlati multjának életviszonyaiba, hogy ennek egyoldalúságát beleviszi aztán iskolai munkájába és a nevelés és a tanítási eljárás külön kérdései vagy nem is érdeklik, vagy legfeljebb csak mellékes szempontok maradnak számára, — különösen, ha a véletlen, a sors kénye sodorta az iskolának neki idegen talajára. Az ilyen gyakorlati szakember véletlenül vállalt, nem pedig hivatásbeli hajlamból már eleve választott tanári állását netán csak rideg kenyérkereseti lehetőségnek fogja tekinteni és munkája jutalmát nem fogja már az első beálláskor sem tanári működésének hatásaiban, sikereiben és eredményeiben is keresni, — hát még később, amikor a tanárnak sokszor többrendbeli oknál fogva is eszmei és lelki emelkedettségre fokozott mértékben szüksége van.

De ha nem így volna is, akkor se tévesszük soha szem elől, hogy az ismeretek közlésének is, a nevelés tudományának is megvan a maga elmélete és gyakorlati módszere. Ezért a tanítás szakszerűségét és a nevelés tudatos célszerűségét — a gazdaságosság elvének szemmeltartásával — csak rendszeres és intézményes képzés révén lehet biztosítani. Azért mondom: a gazdaságosság elvének szemmeltartásával — mert kerülő úton is, nevezetesen önképzéssel, kísérletezéssel, a saját vagy a tanulók kárán való okulással is lehet elvégre célhoz jutni.

Mindezek nem új dolgok a nemzetnevelés nagy kérdéseivel foglalkozók előtt.

Döntésre azonban most ért meg a kérdés, amikor a M. K. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem keretében *minden külön anyagi díjazat nélkül* megoldhatóvá vált, mégpedig úgy, hogy egyúttal a kereskedelmi szaktanárképzés is egyszerűsíthető volt a Pázmány-Egyetem Bölcsészeti Karától való függetlenítése révén.

Felső kereskedelmi iskolai tanárjelöltjeink eddigelé ugyanis képzésük egy részét, nevezetesen olyan diszciplinákból, amelyek a volt Közgazdaságtudományi Karon nem voltak képviselve, a budapesti Böl-

csészeti Karon kapták és ide ebből a célból rendkívüli hallgatókul kellett beiratkozniok. Ez a kétfeljárás, — hogy ne mondjam: kétlakiság — két nehézséggel járt: órarendi nehézségekkel, mondhatnám: túrt órátközésekkel, amelyeket sokszor a legjobb akarattal sem kerülhettünk el; mert a Bölcsészeti Kartól nem kívánhattuk, hogy figyelemmel legyen érdekelt — aránylag csekélyszámú — hallgatóságunk külön igényeire; azután meg anyagi nehézségekkel is, mert a szóban forgó tanárjelöltek az egyetemi mellékdíjakat mindkét egyetemen külön-külön tartoztak megfizetni és mert azonkívül a Bölcsészeti Karon, mint rendkívüli hallgatók; tandíjmentességben elvi oknál fogva még a legkiválóbbak sem részeshülhettek.

A Bölcsészettudományi Kar egyébként mindig a legnagyobb megértéssel és nemeslelkű készséggel viseltetett a kereskedelmi iskolai szaktanárjelöltek iránt és ezzel megbecsülhetetlen szolgálatot tett a kereskedelmi szaktanárképzésnek és az egész magyar kereskedelmi szakoktatásnak. Kellemes kötelességnek tartom, hogy erről ez alkalommal is megemlékezzem.

A gazdasági szaktanárképzés most az *újjszervezés után* a következőképen történik:

A kereskedelmi szaktanárjelöltek a Gazdasági Szaktanárképző-Intézetben, ill. a Közgazdaságtudományi Karon — miként eddig is, — *szaki és pedagógiai képzésben*; a mezőgazdasági és ipari szaktanárjelöltek pedig *csak pedagógiai képzésben* részesülnek.

Lássuk először a szaki képzést.

Csak tanári szaki képzésben — ismétlem — csak a kereskedelmi szaktanárjelöltek részesülnek, mégpedig 5 (A, B, C, D, E) szakcsoportban, a hazai felső kereskedelmi iskolákban szereplő tantárgy-csoportoknak megfelelően. Az A, B és C szakcsoport felöleli a szorosabban vett közgazdasági-kereskedelmi szaktárgyakat: A) könyvvitel, magyar kereskedelmi levelezés, jogi ismeretek, közgazdasági ismeretek, gyorsírás; B) mennyiségtan, politikai és kereskedelmi számtan, természettan; C) általános és gazdasági földrajz, vegytan-árúismeret. Ezeknek a szakcsoportoknak a jelöltjei érettségi bizonyítvánnyal iratkoznak be az újjszervezett Közgazdaságtudományi Karra, ill. a vele szerves kapcsolatban levő Gazdasági Szaktanárképző-Intézetbe és szaki képzésüket nyolc félévben kapják. A D- (német, francia, angol, vagy olasz nyelv és kereskedelmi levelezés) és az E- (gazdaságtörténelem, földrajz) szakcsoport jelöltjei olyan középiskolai tanárjelöltek, akik az említett nyelvekből, illetve a történelemből és földrajzból középiskolai tanári képesítést szereztek vagy szereznek. Ezeknek a jelölteknek a Gazdasági Szaktanárképző Intézetbe *legalább két félévre* kell beiratkozniok *kiegészítő szaki képzés* megszerzése végett.

A szaki képzés elmélyítésére és a tudományos búvárkodás előmozdítására az A-, B-, C- szakcsoport jelöltjei német, francia, angol vagy olasz nyelvből is kapnak rendszeres képzést olyan mértékben, hogy szaktárgyaik irodalmát a választott modern nyelven megértsék. A D- és E- szakcsoport jelöltjeitől ezt a készséget a középiskolai tanárvizsgálatok során kéri számon.

A mezőgazdasági és ipari szaktanárjelöltek a Gazdasági Szaktanárképző Intézetben *csak pedagógiai képzést* kapnak. Ide csak akkor vétetnek fel, ha szakí képzettségüket mezőgazdaságtudományi, illetve műszaki tudományi (mérnöki) oklevéllel igazolják és ha német, francia; angol vagy olasz nyelvben (nem különben a magyar nyelvhelyesség és stílus dolgában) való jártasságukat (l. később), előbb felvételi vizsgálatot igazolják. A *szakcsoport szerinti külön* szakí tanárképzés itt a szóban forgó szakiskolák tanári szükségletének korlátozott száma miatt, nem különben e csekély számú iskolának is mind rangúság, mind rendűség, mind szervezet dolgában való különeműsége miatt nem lehetséges. Olyan megoldást kellett keresnünk, amellyel az illető tanárjelölt a mezőgazdaságtudományi, ill. műszaki tudományi oklevele alapján számba jöhet a gyakorlati mezőgazdasági, illetve ipari pályákon is találhasson elhelyezkedést arra az esetre, ha a tanári pályán nem tudna elhelyezkedni. Ettől a lehetőségtől elútnók, ha — miként a kereskedelmi szaktanárjelöltek — csak egyes tanári szakcsoportokból (pl. csak mezőgazdasági vegytanból és növénytermesztéstanból, vagy csak állattenyésztéstanból és állategészségtanból, vagy csak vegytanból és kémiai technológiából, stb.) kapna képzést, illetve képesítést. De ezt a megoldást kellett keresnünk azért is, mert a szóbanforgó szakiskoláknak előbb említettem különeműsége, meg általában egész tanulmányi szervezete és különlegesen gyakorlati célja egyetemesebb és általánosabb képzettséggel bíró és így több különemű tantárgy tanítására is képes szaktanárt kíván.

Ami már most ezeknek a jelölteknek a *nevelő és tanító képzését* illeti, erre valók a Közgazdaságtudományi Kar, illetve a Gazdasági Szaktanárképző Intézet neveléstudományi és bölcséleti előadásai egyfelől, és a Gazdasági Szaktanárképző-Intézet szervezetébe bekapcsolt gyakorló iskolák másfelől.

Amint már említettem, a tanár módszertani és pedagógiai képzettsége nem kevésbbé fontos szakképzettségénél. Hogy ezen a téren menél fokozottabb eredményeket érhessünk el, el kellett térnünk — legalább is részben — a képzésnek attól a rendjétől, amelyet a középiskolai tanárképzés követ és amelyet a mostani újjászervezésig a kereskedelmi iskolai tanárképzésben is alkalmaztunk. E szerint a régi rend szerint a jelöltek a neveléstudományi és bölcsészeti előadásokat négy évi egyetemi tanulmányaik ideje alatt párhuzamosan hallgatták a szaktárgyuk köréből való előadásokkal, tehát olyan időben, amikor minden figyelmüket és érdeklődésüket tanári alap- és szakvizsgálatuk tárgyai, vagyis tanári szaktárgyaik kötötték le. A tapasztalat azt bizonyította, hogy kereskedelmi szaktanárjelöltjeink a neveléstudományi és bölcséleti tanulmányokkal főképp csak tanulmányaik végén, a pedagógiai gyakorlat éve alatt foglalkoztak, amikor is már nem voltak egyetemi hallgatók és amikor mint gyakorló tanárjelöltek csak a pedagógiai vizsgálatra készültek. Ezért az újjászervezés során az látszott célszerűnek, hogy ezentúl a pedagógiai gyakorlat éve alatt is tartoznak beiratkozni az egyetemre egy ötödik évre, hogy ez alatt az idő alatt is hallgassanak még — főképp szorosán és közvetlenül a pedagógiai gyakorlatba vágó neveléstudományi és bölcsészeti előadásokat, — különösen a neveléstudományiakat, mert amikor

a pedagógiai képzésről beszélünk, akkor ezeken kell a hangsúlynak lennie.

A pedagógia képzésnek ilyen alapon való megszervezése nem ró az érdekelt kereskedelmi szaktanárjelöltekre újabb tanulmányi terhet, minthogy a pedagógiai gyakorlat éve, mint a tanárképzés ötödik esztendeje, minden felső kereskedelmi iskolai tanárjelöltre (középiskolaira is) különben is kötelező. A különbség az újabb elgondolás szerint csak az lesz, hogy ezentúl ez alatt az ötödik év alatt nemcsak a gyakorló iskolában fognak a jelöltek heti nyolc-tíz órát eltölteni, hanem párhuzamosan ugyanannyi óraszámot az egyetemen is. Ennek az egyetemi tanulmánytöbbletnek anyagi terhét azzal könnyítettük, hogy az érdekelt tanárjelöltek félévenként összesen csak 20 pengőt tartoznak fizetni.

A mezőgazdasági és ipari szaktanárjelöltek a Gazdasági Szaktanárképző Intézetben — amint már említettem — csak a *pedagógiai képzést* kapják, mégpedig két félévben. Ez alatt a két félév alatt — épügy, mint a kereskedelmi szaktanárjelöltek — neveléstudományi és bölcsészeti előadásokat tartoznak hallgatni az egyetemen és egyidejűleg pedagógiai gyakorlatot végezni a számukra kijelölt gyakorló iskolában. Pedagógiai kiképzésük a kereskedelmi szaktanárjelöltek pedagógiai kiképzésétől csak abban tér el, hogy amazok neveléstudományi és bölcsészeti előadásokat már szakképzésük ideje alatt is hallgatnak. A pedagógiai vizsgálati követelmények azonban általában teljesen azonosak valamennyi szaktanárjelöltre nézve, csupán az iskolaszervezet, a rendtartás és a neveléstörténet dolgában tér el a követelmények mértéke a szerint, hogy mely tanárjelölt milyen szakiskolafaj jelöltje.

A pedagógiai gyakorlat céljára a budapesti Thököly-úti *Gyakorló Felső Kereskedelmi Iskola* (és összesen mintegy hat heti időre a földműveléstügyi minisztérium esetenként kijelölte *alsobbjokú gazdasági szakiskola*), illetve a budapesti *M. K. Felső Ipariskola* és a budapesti *M. K. Felső Építő Ipariskola* szolgál, — úgy azonban, hogy az ezzel a gyakorlattal kapcsolatos úgynevezett teoretikumok, vagyis a nevelés és oktatás gyakorlati kérdéseinek rendszeres előadásokban való ismertetése és megbeszélése valamennyi szaktanárjelölt számára hetenkint egyszer közös helyen tartatnak.

Nyilvánvaló, hogy ennek a pedagógiai gyakorlatnak a tangazdasági, illetve műhelyi gyakorlatra is ki kell majd terjednie, annál is inkább, mert az összes szaktanárjelöltekbe bele kell oltanunk azt a tudatot, hogy az elmélet és gyakorlat összetartozik, mint a test és a lélek; hogy az elmélet a gyakorlat kedvéért van, a gyakorlatban elevenedik meg, a gyakorlattal válik termékennyé és hogy minden tudománynak csak akkor van igazi értéke, ha az élet nagy céljait szolgálja.

Pedagógiai vizsgálatra csak az a jelölt bocsáttatik, aki a pedagógiai gyakorlatot a gyakorló iskolában sikeresen elvégezte.

A pedagógiai gyakorlatnak az ipari és mezőgazdasági gyakorló iskolákban most kell majd valójában kialakulnia. A tapasztalat fogja megmutatni, hogy a különleges igények micsoda különleges intézkedéseket tesznek majd még szükségessé. De a tapasztalat fogja megmutatni azt is, hogy a mezőgazdasági és ipari szaktanárok szaki képzése dolgában

nem válnak-e majd külön intézkedések szükségessé. Különösen azt nem tudni, hogy az új szabályzat szerint képzett mezőgazdasági és ipari szaktanároknak meglesz-e majd a megfelelő gyakorlati készségük. Annyi már is szükségesnek látszik, hogy a gyakorlatiasság biztosítására egyfelől rendszeres szünidei tanári tanfolyamokkal, másfelől a szükséghez képest esetenként tanulmányi ösztöndíjakkal kell majd gondoskodni. A haladás és tökéletesedés útja végtelen és ennek az útnak éppen a kezdete mindig a legnehezebb. A jóakarát és a tapasztalat átsegít majd ezen is.

Magától értetődik, hogy az egész tanárképzést át kell, hogy hassa *a nemzeti érzes és a nemzeti szellem*, mint amelynek leghivatottabb öre és ápolója éppen a magyar pedagógus.

Ennek az érzésnek és szellemnek leghívebb kifejezője a nyelv. A nyelv a nép lelkéből sarjadzik, ennek a léleknek hű tükre, egyik legjellegzetesebb megnyilvánulása. Nyelvében él a nemzet, mondja a szállóige is. Ezt a nyelvet ápolni és védelmezni elsősorban az iskola kötelessége. De éppen ezért képessé kell tennünk rá valamennyi tanárjelöltünket, mégpedig rendszeres, a középiskolai tanulmányi anyag keretein túlmenő tudományos képzéssel. Az iskolai módszeres utasításoknak azt a helyes követelményét is, hogy a magyar nyelv tanárát az ifjúságnak nyelvhelyességre nevelésében a többi tárgy tanára is állandóan támogassa, csak akkor támaszthatjuk jogosan, ha valamennyi tanárjelölt képzése során szakszerű irányítást kap külön előadásban a nyelvhelyesség bonyolult kérdéséről, a nyelvtisztaságról, a magyar nyelv sajátos szelleméről, gondolati és érzelmi kifejezőmódjairól, a stílusról általában, a magyaros stílusról és az idegenszerűségekről. (Érdekes, hogy ennek a dolognak a fontosságát a földművelésügyi kormányzat is felismerte, mert az érdekelt iskolák igazgatósága révén külön rendeletben gondoskodott arról, hogy a gazdasági gyakornok írásműveiben és előadásában kerülje az idegen szavak használatát és tartózkodjék a magyar nyelvet rontó kifejezésektől).

Mindezekben a kérdésekben való jártasságról a kereskedelmi iskolai szaktanárjelöltek a tanári alapvizsgálat során, a mezőgazdasági és ipari iskolai szaktanárjelöltek pedig a Gazdasági Szaktanárképző-Intézetbe való felvételük előtt felvételi vizsgálatlalt tartoznak számot adni.

A tanárképzés és képesítés terén ez a szempont eddig nem érvényesült megfelelően és azt hiszem, nem tévedek, ha azt mondom, hogy ez a körülmény egyik főoka annak, hogy nyelvünk, különösen tudományos nyelvünk tele van idegenszerűségekkel, nyelvi helytelenségekkel és pongyolaságokkal. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvmívelő Bizottságának legerősebb támogatója a tanár kell hogy legyen. A művelt magyar társadalom valamennyi tagja középfokú iskolából kerül ki. Idevágó egységes, alapos és gondos tanárképzéssel tehát a nyelvrontásnak biztos gátját vethetjük meg.

A neveléstudományi és bölcsészeti előadások és szemináriumok, a pedagógiai gyakorlat egységes elvi rendelkezései és a nemzeti szellem azok az elvi elgondolások, amelyeknek foganatosításával a Gazdasági Szaktanárképző Intézet valamennyi jelöltjét, — hogy úgy mondjam — közös nevezőre hozzuk. Így biztosítjuk majd az egyes iskolák tanári testületeinek — különböző szakképzettségük ellenére is — eszmei egy-

neműségét és a nevelő-oktató munka egységét és összhangját; így fogjuk majd kiragadni a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szakiskolákat egymástól és más iskolafajainktól való elszigeteltségükből és bekapcsolni közoktatásunk egységes eszmei medrébe; így fogjuk nevezetesen megteremteni azt a közösséget, amelynek meg kell lennie a legváltozatosabb iskolafajok működésének irányában és eszmei tartalmában.

A felső kereskedelmi iskolai tanárok képzése már 1875 óta a Budapesti Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság kebelében történt. A gazdasági szaktanárképzésnek a budapesti Bölcsészeti Kartól való függetlenítésével most együtt jár a képzésnek is a Budapesti Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottságtól való függetlenítése. Ez alkalommal is meg kell állapítanom, hogy ez a bizottság régi tekintélyével nagy díszet adott a kebelében működött felsőkereskedelmi iskolai szakbizottságnak, biztosította a vizsgálatok kellő szintjét és fokozta a képzés etikai értékét. Mindehhez hozzájárult a Budapesti Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság Elnökségének a felső kereskedelmi iskolai tanárvizsgálatok ügyében mindenkor tanusított tárgyilagos és alkotmányos ügykezelése és igazgatása, úgy hogy mindig biztosította a tanárképzés és képzés szervei között a teljes összhangot.

Ipari és mezőgazdasági iskolai tanárvizsgáló-bizottság eddig nem működött. A földművelésügyi kormányzat azonban esetről-esetre gondoskodott arról, hogy a 10 hónapot eltöltött gazdasági gyakorlók tanári képesítő vizsgálatot tegyen. A vizsgáló-bizottság elnökét és tagjait, valamint a vizsgálat helyét és idejét esetről-esetre jelölte meg a földművelésügyi miniszter úr. Maga a vizsgálat állott szabadon választott házi írásbeli dolgozathoz, gyakorlati szóbeli vizsgálatból és szabadon választott tárgyú próbaelőadásból.

Ami már most az új képzést illeti, ez most egységesen az Országos M. K. Gazdasági Szaktanárvizsgáló-Bizottság előtt történik, nagyjában ugyanazok szerint az általános elvi szempontok szerint, mint a középiskolai tanárok képzése.

A vizsgálatok fokai: 1) négy félévi egyetemi tanulmány után *alapvizsgálat*; 2) további négy félévi egyetemi tanulmány után *szakvizsgálat*; 3) további két félévi egyetemi tanulmány és egyidejű pedagógiai gyakorlat után *pedagógiai vizsgálat*. A vizsgálatnak mind a három fokát csak a kereskedelemtudományi A-, B- és C- szakcsoport jelöltje tartozik letenni. A kereskedelemtudományi D- és E- szakcsoport jelöltje (mint-hogy középiskolai képzésének már lennie kell) csak 1) kiegészítő szakvizsgálatot és 2) kiegészítő pedagógiai vizsgálatot tartozik tenni. Végül a műszaki és mezőgazdaságtudományi szakcsoport jelöltje csak pedagógiai vizsgálatot tartozik tenni. Hogy aztán milyen szaktárgyak tanítására van képezve, azt a gazdasági szaktanárok képzéséről szóló miniszteri rendelet pontosan megállapítja a jelölt műszaki, illetve mezőgazdaságtudományi oklevele alapján.

A gazdasági szaktanárjelöltek tanári oklevelük megszerzése után doktori szigorlatot is tehetnek ugyanazok szerint a módok szerint, mint a Közgazdaságtudományi Kar többi hallgatói. Tervbe van véve ennek a doktori szigorlatnak olyan rendezése, hogy a szerint, amint az

illető jelölt szigorlati főtárgyául közgazdaságtudományi vagy nevelés-tudományi tárgyat választ, közgazdaságtudományi, vagy gazdaságpeda-gógiai doktori címet kap.

* * *

Meggyőződésem, hogy a gazdasági szaktanárképzésnek és képesí-tésnek most kifejtetem megszervezése idővel éreztetni fogja hatását a gazdasági szakoktatás egész területén és lassanként itt is, ott is részben újabb irányt és mind megújuló lendületet fog adni közoktatásunk e nagyfontosságú és még mindig nem eléggé méltányolt ágazatának. A nemcsak megfelelő szaktudással, hanem alapos és rendszeres peda-gógiai és módszertani képzettséggel is felkészült újabb tanári nemzedék szakiskoláinkba új gondolatokat, új eszméket, új módszereket fog bele-vinni és így fokozottabban fogja szolgálhatni a haladást és tökéletesítést, mégpedig nemcsak az iskolában, hanem a tőle oktatott és nevelt ezer meg ezer tanítvány révén a gazdasági gyakorlati életben is.

Bizonyára megértéssel, örömmel és szívesen fogják üdvözölni ezt az új tanári nemzedéket a szakiskolák régi tanárai is — már csak azért is, mert ez a nemzedék most már teljesen egyenlőrangú és rendű tanári képzettségével az egyenlő elbánás elve alapján a *középfokú szakiskolák tanári statusa számára is biztosítani fogja* a többi hazai középfokú is-kolák tanári státusának minden erkölcsi és anyagi jogát.

De még egy nagyjelentőségű hatást remélhetünk az új gazdasági szaktanárképzéstől és képesítéstől. Minthogy most már együtt képződnek a mezőgazdaságnak, az iparnak és a kereskedelemnek jövőndő nevelői és oktatói, ennek a közös képzésnek hatásaként és tanulságaként ma-gukkal viszik majd az iskolába is és tanítványaik révén a gyakorlati életbe is a különböző foglalkozási ágak érdekközösségének, egymásra-utaltságának és egyértékű nemzetgazdasági jelentőségének tudatát, nem-különben kölcsönös megbecsülteésük szükségességét — mint erkölcsi feltételét minden egészséges gazdasági és nyugodt társadalmi életnek és az egyetemes nemzeti fejlődésnek. Adja Isten, hogy reményeink valóra váljanak!

Dr. Dengl János.

Külföldi magyar népiskolák

Az idegenbe szakadt magyarság nemzeti megmentésére alakult Julián Iskola Egyesület a múlt esztendő december hó 10-én tartotta 32. évi közgyűlését Budapesten. A közgyűlésen Dr. Madarász István pápai prelátnak, miniszteri osztályfőnök elnöki megnyitójában emelkedett hangú emlékbeszédet tartott Julián barátról, a szent Domonkosrendi magyar szerzetesről, aki 700 évvel ezelőtt, 1236. év decemberében, a Volga partvidékén, megtalálta a honfoglaló magyar törzsektől a VIII. században elszakadt magyar véreink telepeit. Négy hetet töltött köztük. Beszédjüket megértette és közölte velük, hogy vérrokonai messze nyugaton új hazát alapítottak. Juliánt igen szívesen látták, de hiába marasztalták, örömeben